

2^ο ΠΕΚ Θεσσαλονίκης, Εισαγωγική Επιμόρφωση

Βασικές αρχές διαχείρισης σχολικής τάξης

Προσδοκίες εκπαιδευτικών

Δημήτρης Βελιτσός
Σχ. Σύμβουλος ΠΕ 17.03
Σεπτέμβριος 2012



Σχολική τάξη



Ένα κοινωνικό σύστημα, μία κοινωνική ομάδα με ιδιαίτερη δομή και πλέγμα κοινωνικών σχέσεων όπου δίδονται ευκαιρίες για κοινωνικές επαφές και αλληλεπιδράσεις, σημαντικές για την κοινωνική, γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη, τη σύναψη διαπροσωπικών σχέσεων και την ένταξη των μαθητών στην κοινωνία

Η διαχείριση της τάξης



- Είναι πολύπλοκη διαδικασία
- Προϋποθέτει ανάπτυξη και διατήρηση διδακτικών δραστηριοτήτων
- Απαιτεί παρακολούθηση και αντιμετώπιση έκτακτων ή απρόβλεπτων γεγονότων

Ως εκπαιδευτικός



εκτός από τις βασικές αρχές ψυχολογίας,
κοινωνιολογίας, φιλοσοφίας που κατέχεις

Πρέπει:

- Να βελτιώνεις τη διδακτική σου πράξη
- Να γνωρίζεις τη δυναμική της ομάδας
- Να καλλιεργείς θετικό κλίμα στην τάξη

Η δημιουργία θετικού κλίματος συντελείται όταν:



- Αναγνωρίζεις και ενθαρρύνεις την επιθυμητή συμπεριφορά
- Δεν κάνεις κατάχρηση επαίνου ή ποινής
- Ακούς προσεκτικά τους μαθητές σου

Τα περισσότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο εκπαιδευτικός οφείλονται:

- Στην αδυναμία του σχολείου να ανταποκριθεί στις ανάγκες των μαθητών
- Στην ελλιπή κοινωνικοποίηση των τελευταίων
- Στην ανεπιθύμητη συμπεριφορά των μαθητών στην τάξη



- Σε παράγοντες που έχουν σχέση με τον ίδιο το μαθητή και τα ατομικά χαρακτηριστικά του
- Σε παράγοντες που έχουν σχέση με το κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον του
- Σε παράγοντες που έχουν σχέση με το σχολείο και τη σχολική τάξη

Πιθανοί λόγοι ανεπιθύμητης συμπεριφοράς μαθητών στην τάξη

- Αντιπάθεια για το σχολείο
- Κοινωνική απομόνωση
- Χαμηλή αυτοεκτίμηση
- Αντιφατική συμπεριφορά εκπαιδευτικών
- Άγνοια κανονισμών σχολείου
- Άγχος
- Διδακτικό στυλ

Μέσω της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς του ο μαθητής

- επιζητά προσοχή
- επιθυμεί δύναμη και εξουσία
- εκδηλώνει την οργή του

Γιατί οι μαθητές συμπεριφέρονται μ' αυτόν τον τρόπο;

- Διαμόρφωση προσωπικότητας
- Ενίσχυση από συμμαθητές
- Μειωμένες κοινωνικές δεξιότητες

Ο εχθρικός – επιθετικός μαθητής

Παρουσιάζει:

- Λεκτική επιθετικότητα
- Σωματική επιθετικότητα
- Παθητική επιθετικότητα
- Βανδαλισμούς

Συμπεριφορές μαθητή με λεκτική επιθετικότητα

- Περιορίζει την επιθετικότητα σε λεκτικές παρατηρήσεις
- Προσβάλλει, εξοργίζει, αστειεύεται, σαρκάζει, προκαλεί, διακόπτει

Αντιμετώπιση λεκτικής επιθετικότητας



- Αποκτούμε τον έλεγχο της τάξης
- Δίνουμε άμεσες και σταθερές εντολές
- Ξεκινούμε σχέδιο τροποποίησης συμπεριφοράς

Χαρακτηριστικά μαθητή με παθητική επιθετικότητα

- Φαίνεται να ακούει μόνο ό, τι τον εξυπηρετεί και αδιαφορεί για τα άλλα
- Ξεχνά σκόπιμα υποχρεώσεις
- Καταστρέφει «τυχαία» πράγματα
- Εκδηλώνει συμπεριφορά που δεν είναι κατάλληλη για τον τόπο και το χρόνο
- Δεν ολοκληρώνει τις εργασίες του λέγοντας πως δεν προλαβαίνει

Τρόποι πρόληψης προβλημάτων συμπεριφοράς

- Διευκρίνιση βασικών κανόνων και διαδικασιών (από την αρχή του έτους!)
- Δημιουργία θετικού μαθησιακού περιβάλλοντος:
 - Αυξάνοντας το χρόνο συμμετοχής των μαθητών σε μαθησιακές δραστηριότητες
 - Διευθετώντας τα μικροπροβλήματα προτού εξελιχθούν σε μεγάλα

Τρόποι αντιμετώπισης



- Προσδιορίζουμε τις ακατάλληλες συμπεριφορές
- Καταρτίζουμε κατάλογο με τις συμπεριφορές των μαθητών
- Διατηρούμε την ηρεμία μας
- Αφιερώνουμε χρόνο στο μαθητή εκτός μαθήματος

Θεσμικό πλαίσιο

- Αναφορικά με τις κυρώσεις-ποινές, αποτελεί κοινό τόπο ότι η σύγχρονη Παιδαγωγική **προτείνει την αποφυγή κυρώσεων και ποινών αλλά και την απειλή ποινής**. Στο πλαίσιο αυτό ο εκπαιδευτικός είναι καλύτερα να υπενθυμίζει ποια μορφή συμπεριφοράς αναμένει από το μαθητή, να υπενθυμίζει τη δέσμευση του μαθητή να συμμορφώνεται προς τους κανόνες της τάξης και να αναφέρει τις επιπτώσεις που έχουν οι πράξεις του (Παπασταμάτης, 2006).
- Τα είδη των κυρώσεων είναι: α) η παρατήρηση, β) η επίπληξη, γ) η ωριαία απομάκρυνση από το διδασκόμενο μάθημα, δ) η αποβολή από τα μαθήματα μέχρι 3 ημερών, ε) η αποβολή από τα μαθήματα μέχρι 5 ημερών, και στ) η αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος (Π.Δ. 104/1979, κεφ. στ', άρ. 27) . Τα προβλήματα συμπεριφοράς αποτελούν αντικείμενο συνεργασίας μεταξύ του διευθυντή και των εκπαιδευτικών με τους γονείς και με τους σχολικούς συμβούλους, για την καλύτερη δυνατή παιδαγωγική αντιμετώπιση του θέματος. Πριν από οποιαδήποτε απόφαση λαμβάνεται σοβαρά υπόψη η βασική αρχή του σεβασμού της προσωπικότητας και των δικαιωμάτων του παιδιού. Σχετικά με την αλλαγή περιβάλλοντος του μαθητή, μπορεί να γίνει με απόφαση του συλλόγου διδασκόντων, όταν πρόκειται για αλλαγή τμήματος ή με τη συναίνεση του γονέα, όταν πρόκειται για αλλαγή σχολείου. Οι σωματικές ποινές δεν επιτρέπονται (Π.Δ. 201/1998, άρ.13). Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν υπάρχει διάταξη που να επιτρέπει ομαδική αποβολή μαθητών από τα μαθήματά τους ούτε αποβολή εκ περιτροπής (ΥΠ.Ε.Π.Θ. - Γ2/6563/21-11-1996).

Θυμήσου...



Η διδακτική πράξη στηρίζεται
πρωτίστως στη διαπροσωπική
επικοινωνία μεταξύ
Εκπαιδευτικού
και
μαθητή

Κατά καιρούς αναρωτήσου...??



- Πόσο προετοιμασμένος μπαίνεις στην τάξη;
- Πόσο δίκαιος και αμερόληπτος είσαι απέναντι στους μαθητές σου;
- Κατά πόσο είσαι έτοιμος να θέσεις όρια στους μαθητές;
- Κατά πόσο ελέγχεις τις αντιδράσεις σου;

Προτάσεις βελτίωσης της σχέσης εκπαιδευτικού-μαθητών



- Δημιουργία εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας του Σχολείου
- Ψυχολογική προετοιμασία πριν το μάθημα
- Εκπαιδεύουμε τους μαθητές να ακούν
- Προετοιμαζόμαστε για τη διαφορετικότητα των μαθητών

Συμβουλές προς εκπαιδευτικούς για τη διαχείριση της σχολικής τάξης



- Όρισε από την αρχή της σχολικής χρονιάς τους κανόνες πειθαρχίας στους οποίους θα συμφωνήσουν όλοι οι μαθητές της τάξης
- Κινήσου στην τάξη και κάνε την παρουσία σου αισθητή
- Ενημέρωσε τους μαθητές από την αρχή του μαθήματος για τους στόχους και την πορεία που θα ακολουθήσεις




- Λειτουργήσε ως πρότυπο σωστής συμπεριφοράς για τους μαθητές σου και μίλα χαμηλόφωνα
- Ζήτα από τους μαθητές να προσαρμόζουν θετικά την συμπεριφορά τους χωρίς απαραίτητα να χρησιμοποιείς λέξεις παρά μόνο με την έκφραση του προσώπου σου ή και του σώματός σου
- Απέφευγε την εμπλοκή του Διευθυντή στο θέμα παραβατικής συμπεριφοράς των μαθητών. Η στάση αυτή από πλευράς σου αμείβει τον μαθητή δίδοντας του προσοχή

Παράμετροι και τεχνικές πρόληψης προβλημάτων

- η αμεσότητα από τον εκπαιδευτικό
- η χρήση των μικρών ονομάτων των μαθητών
- το χιούμορ
- η ενθάρρυνση των μαθητών
- ο έπαινος με φειδώ
- η υπομονή να ακούς τους μαθητές
- να γνωρίζεις τις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε μαθητή και το επίπεδο ικανότητάς του



- 
- η αμεροληψία σου
 - η ευγενική συμπεριφορά σου
 - ο ενθουσιασμός για τις δραστηριότητες της τάξης
 - η διατήρηση του αυτοελέγχου
 - η συνέπεια στις υποχρεώσεις σου
 - η δυνατότητα να επιβλέπεις ό,τι συμβαίνει στην τάξη

Παιδαγωγικό-διδασκτικό συμβόλαιο

- Το συγκεκριμένο «συμβόλαιο» αποτελεί **το σύνολο των κανόνων που θέτουν ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές του για τη λειτουργία της σχολικής τάξης και τη συμπεριφορά των μελών της.**
- Είναι μία συμφωνία μεταξύ του εκπαιδευτικού και των μαθητών, που συνήθως γίνεται στην αρχή του σχολικού έτους και μ' αυτόν τρόπο αποσαφηνίζονται και οριοθετούνται η επιθυμητή και ανεπιθύμητη συμπεριφορά των μαθητών, ο τρόπος της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών και μεταξύ των μαθητών, οι επιπτώσεις σε περίπτωση εκδήλωσης μίας παραβατικής ή ανεπιθύμητης συμπεριφοράς, οι απαιτήσεις του εκπαιδευτικού και γενικά οι κανόνες της σχολικής τάξης.




- Κατά την κατάρτιση αυτού του «συμβολαίου» οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές μπορούν να ιεραρχήσουν τους τρόπους της μεταξύ τους συνεργασίας που θεωρούν πιο σημαντικούς για την ομαλή και αποτελεσματική έκβαση της διδασκαλίας και της μάθησης
- Ο εκπαιδευτικός, σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να εξετάσει τους λόγους που οι μαθητές του εκδηλώνουν μία συμπεριφορά, να αναλύσει τη δική του παιδαγωγική και διδακτική συμπεριφορά κι έπειτα να λάβει τις κατάλληλες αποφάσεις και να προβεί σε αντίστοιχες ενέργειες.
- **Ας σημειωθεί ότι τα ζητήματα πειθαρχίας πρέπει να αντιμετωπίζονται με ενιαίο τρόπο στο πλαίσιο της σχολικής μονάδας.**


Το «Εικοσάρι» της σχολικής πειθαρχίας ¹


20


1. Δεν έχουν όλοι οι εκπαιδευτικοί πρόβλημα πειθαρχίας στην τάξη. Μπορεί να είστε από αυτούς!
2. Οι εξετάσεις ΑΣΕΠ δε σας κάνουν αυτοδικαίως και επιτυχημένους δασκάλους (Η εμπειρία είναι το βασικότερο όπλο. Του χρόνου τα πράγματα θα είναι σαφώς καλύτερα!)
3. Εφαρμόστε τις οδηγίες από την αρχή της χρονιάς. Διαφορετικά το παιχνίδι χάθηκε για φέτος!!!



- 
4. Ξεκαθαρίστε τους ρόλους
(Είστε ο Εκπαιδευτικός κι αυτοί οι
μαθητές σας...)
 5. Πηγαίνετε για μάθημα πάντα
προετοιμασμένοι
 6. Ξεκαθαρίστε μια για πάντα ότι εσείς
και τα παιδιά δεν μπορεί να είστε ποτέ
φίλοι
 7. Αποκτήστε δικά σας παιδιά! Η εμπειρία
του γονιού σε βελτιώνει ως δάσκαλο² !

- 
8. Ποτέ μην υψώνετε τη φωνή σας στην τάξη (Αν χρειαστεί να φωνάξετε για να επιβάλλεται την τάξη μην το κάνετε παραπάνω από μία φορά σε κάθε διδακτική ώρα ...)
 9. Δώστε θάρρος στον «αδύνατο» μαθητή που συνήθως κάνει και φασαρία
 10. Κόψτε τα φτερά των «εξυπνάκηδων» που πετάγονται και δεν αφήνουν τους άλλους να μιλήσουν
 11. Δώστε τους δουλειά να κάνουν ...

- 
12. Ρίξτε τα στο φιλότιμο. Πέστε τους ότι είναι η καλύτερη τάξη, τα καλύτερα παιδιά. Πόσο περήφανοι είστε που είναι μαθητές σας και ζητήστε να μη σας εκθέτουν στους συναδέλφους και στους μαθητές των άλλων τάξεων
 13. Μη φοβάστε να πείτε «δεν ξέρω». Τα παιδιά το εκτιμούν. Σεβαστείτε τις απόψεις τους. Μην τα κοροϊδεύετε...
 14. Μη λέτε εκφράσεις του τύπου **«Μπράβο μεγάλε», «δε λέει», «καλό, ε;»** Δεν είστε συνομήλικοι μ' αυτά και τα παιδιά δεν περιμένουν τέτοια συμπεριφορά

- 
15. Διδάξτε τα στάσεις ζωής και όχι μόνο ξερή γνώση
 16. Αισθανθείτε σίγουροι για τον εαυτό σας. Το επάγγελμά μας δεν απαιτεί τόσο περίσσευμα γνώσης όσο περίσσευμα καρδιάς
 17. Πείστε τον εαυτό σας ότι επιτελεί υψηλό λειτούργημα
 18. Προετοιμαστείτε καλά για την αυριανή μέρα στην τάξη (ακόμη κι αν δεν μας πληρώνουν γι' αυτό...)



19. Οι μαθητές εκτιμούν τη σοβαρότητα, το ήθος και την εμμονή σε αρχές. Σέβονται όσους έχουν ξεκαθαρισμένες απόψεις για το ρόλο και τους στόχους τους
20. Όλα όσα διαβάσατε είναι εν πολλοίς αυτονόητα. **Μόνοι σας** θα βρείτε τη διέξοδο στο πιεστικό πρόβλημα της διατήρησης της πειθαρχίας στην τάξη

1. ΠΗΓΗ: <http://www.alfavita.gr> - Προσαρμογή
2. Δάσκαλος : Με την ευρεία έννοια του όρου....



ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ



Οι εκπαιδευτικοί απέναντι στις ίδιες καταστάσεις διαφοροποιούν τη συμπεριφορά τους ανάλογα με τις προσδοκίες που έχουν αναπτύξει για κάθε μαθητή. Η έρευνα σ' αυτό το θεματικό πεδίο διαπίστωσε γενικά ότι η συμπεριφορά των εκπαιδευτικών επηρεάζεται από τις προσδοκίες τους και διαφοροποιείται στα εξής σημεία:

1. Ως προς το χρόνο αναμονής και ως προς την παροχή βοήθειας
2. Ως προς την επιβράβευση ή την αποδοκιμασία
3. Ως προς τη μορφή και τη συχνότητα επικοινωνίας
4. Ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης των λανθασμένων απαντήσεων
5. Ως προς τον τρόπο ανατροφοδότησης.

Διάφορες μελέτες διαπιστώνουν ότι οι προσδοκίες του εκπαιδευτικού επηρεάζουν τις μαθητικές επιδόσεις κατά 5-10%.



- Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που προέκυψαν από τις έρευνες ήταν ότι **οι προσδοκίες των εκπαιδευτικών επηρεάζουν τα κίνητρα για σχολική επίδοση**, όπως και τις προσδοκίες που αναπτύσσουν οι μαθητές για τον εαυτό τους κι έχουν σημαντική επίπτωση στην αυτοαντίληψή τους.
- Το ερευνητικό ενδιαφέρον στράφηκε στην ανάδειξη των παραγόντων που επηρεάζουν τις εκτιμήσεις των εκπαιδευτικών, που σαφώς δεν έχουν την ίδια βαρύτητα για όλους τους εκπαιδευτικούς.



- Οι παράγοντες που αναδείχθηκαν ήταν οι εξής:
 - α) η κοινωνική θέση του μαθητή
 - β) το φύλο του μαθητή
 - γ) η σχολική επίδοση του μαθητή
 - δ) η θέση που κάθεται ο μαθητής μέσα στην τάξη
 - ε) η προσωπικότητα και τα χαρακτηριστικά του μαθητή
 - στ) η προσωπικότητα και τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού



- Η σχολική επίδοση του μαθητή αποτελεί ένα μέρος της προσωπικότητάς του. Άρχισε έτσι να προκύπτει το ενδιαφέρον για την επίδραση των προσδοκιών του εκπαιδευτικού στη γενικότερη συμπεριφορά των μαθητών, σε συναισθηματικές διαστάσεις και στην αυτοαντίληψη του μαθητών.
- Ας σημειωθεί ότι η συμπεριφορά ενός εκπαιδευτικού προς το μαθητή, κυρίως οι αρνητικές κρίσεις του, **επηρεάζουν σε κάποιο βαθμό και τις προσδοκίες και στάσεις των συμμαθητών του**

A teacher



takes a
hand,

opens a

mind,

touches a

heart.



Σας ευχαριστώ
για την προσοχή σας!!!